

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 2 (46)

Вінниця, 2024

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Дисемінація передового педагогічного досвіду
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Проби пера
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 9 від 18 квітня 2024 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.; **відповідальний редактор:** методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкач С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

*Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції*

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 2(46) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2024. 170с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2024

ЗМІСТ

ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ «Зберігаючи традиції крізь віки».....	5
ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО, МАРТИНЮК ВІКТОР, БИСТРИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР, Вінниця влітку 1943 року.	8

ДОСЛІДЖЕННЯ З ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БЕЛЯЄВ ПАВЛО, New Zealand English as a distinct first-language variety of the English language.	15
KYLYVNYK VICTORIA, KOLIESNIKOVA IVANNA, Numeral and its peculiarities in modern English.	18
КУШНІР АЛІНА, КОСА ЄЛИЗАВЕТА, Cockney dialect in the formation of the image and identity Adele.	23
КУШНІР АЛІНА, КРИВЕНКО ЮЛІЯ, The Scottish English accent in the film «BRAVE HEART».....	29
КУШНІР АЛІНА, СЛЮСАР МАРИНА, The role of word stress in the English language.....	32
КУШНІР АЛІНА, ПІДВИСОЦЬКА ХРИСТИНА, The importance of English as a global language.....	36
LEBED YULIA, KYLYVNYK VICTORIA, TURCHYN TETIANA, Integrated lesson of the language-literary course and its functions.	39
КУШНІР АЛІНА, ТИМОШЕНКО ВАДИМ, The main factors of influence on Canadian English formation.	43
КИЛИВНИК ВІКТОРІЯ, ВАРИЧ АННА, Аналіз синонімічних рядів прикметників, що позначають людські якості героїв роману Дж.Остін «Гордість та упередження». Стилiстична функція таких прикметників.	47
ЗІНЧЕНКО СНІЖАНА, Вербалізація концепту HOME/HOUSE в романі «Гордість і упередження» Джейн Остін.....	50
МИХАЛЬЧУК ОЛЕСЯ, ПАНЧЕНКО МИРОСЛАВА, Відображення сучасних реалій у лексичному складі англійської мови.	51
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, СОЛДАТОВА ВІКТОРІЯ, Топоніми війни: дерусифікація українських географічних назв.	55

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ МЕТОДИК ТА ПРАКТИК НАВЧАННЯ

ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, КОРНІЄЦЬ ЛІЛІЯ, Казкотерапія як метод розвитку мовлення дітей дошкільного віку.	59
ПОХИЛЮК ОЛЕНА, ДЗЮБА ТЕТЯНА, Теоретичні аспекти й сучасні підходи до формування лексичної компетентності учнів на уроках української мови.....	62
МАЗУР ТЕРЕЗА, Сучасні підходи до формування пунктуаційної компетентності майбутніх учителів-філологів.	65
ГОЛОВСЬКА ІРИНА, МУКОСЄЄВА АЛЬОНА, Етапи формування іншомовної лексичної компетентності.	71
ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ВАСИЛЕНКО ЮЛІЯ, Активна пошукова діяльність у процесі виконання творчих завдань під час вивчення ліричних творів на уроках української мови як запорука ефективного розвитку мовлення та мислення здобувачів початкової освіти.	76
СОРОЧАН АЛІНА, ГЛУХЕНЬКА ВІКТОРІЯ, Можливості використання штучного інтелекту на уроках зарубіжної літератури.	81
ГОЛОВСЬКА ІРИНА, ПОЛІЩУК ІННА, Web-квести як засіб підвищення мотивації учнів в умовах дистанційного навчання.	86

СОРОЧАН АЛІНА, ІЛЬЧЕНКО АНЖЕЛА, Читання як стратегія: досвід філологічного факультету КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».....91

НОТАТКИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

ТВЕРДОХЛІБ НАТАЛІЯ, МОРОЗ ДАРИНА , Виховні можливості фольклору у моральному вихованні учнів початкових класів.	99
ХОМЦЬКА НАТАЛІЯ, ПШЕНИЧУК НАТАЛІЯ , Естетичне виховання дітей засобами образотворчої діяльності.	103
ОМЕЛЯНИК ТЕТЯНА, ГУЗОВСЬКА СОФІЯ , Шляхи розвитку фантазії та мислення здобувачів початкової освіти на уроках української мови.	106
ТОКАР ЛЮБОВ, КОЛЬЧЕНКО МАРІЯ , Українська народна іграшка як засіб сучасного виховання дітей раннього та дошкільного віку.	110
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА , Особливості музичного заняття з основ музичного інструменту у ВНЗ.	112
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, МІНОВА ЄЛИЗАВЕТА, КОЗАКЕВИЧ АНАСТАСІЯ , З досвіду впровадження «Методичних рекомендацій щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах освіти України».	117
ТОКАР ЛЮБОВ, ПИЛЯВЕЦЬ ТЕТЯНА , Засоби казки як закономірності морального виховання дітей раннього та передшкільного віку.	120
ФЕДОРЧУК СВІТЛАНА , Громадянське виховання засобами музики як важливий компонент сучасної системи освіти в Україні.....	124
МЕЛЬНИК ГАЛИНА, ЦВИК СОФІЯ , Творча діяльність дошкільників як засіб формування музичних здібностей.	128
БАРЩЕВСЬКА ІННА, ГУМЕНЮК ІРИНА , Сензитивні періоди розвитку дитини та їх вплив на всебічний розвиток дитини. Проблематика раннього білінгвізму.	132
БАРЩЕВСЬКА ІННА, ХИЖУК НАТАЛІЯ , Вплив сімейного середовища на розвиток дитини.	140
ЧОРНА НАТАЛІЯ, КОВАЛЬЧУК ЛЕСЯ , Розвиток образного мислення школярів засобами сприймання та інтерпретації музичних творів.	145

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БАБІЙ АЛЛА , Активізація креативних якостей здобувачів освіти у процесі вивчення літератури (на прикладі аналізу роману І. Багряного «Тигролови»).	150
ВАСИЛЕВИЧ ІННА , Стилїстика дієслівної метафори в поезії Олександра Олеся.	154
ПОХИЛЮК ОЛЕНА , Особливості різних видів рецензій як провідного жанру сучасної літературної критики.	157
МОВЧАН ЛАРИСА, ГОРДІЄНКО ВІТАЛІЙ , Культуро-специфічна лексика та художній текст.	161

РЕЗУЛЬТАТИ ІV-ГО РЕГІОНАЛЬНОГО КОНКУРСУ ЕСЕ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ «Podilia Thinks Global»165

ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»...171

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ Й СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

УДК 373:5.016:811.161.2]:81'1-047.22

ПОХИЛЮК ОЛЕНА,

кандидат філологічних наук

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ДЗЮБА ТЕТЯНА,

здобувачка освіти філологічного факультету

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract: *The article examines theoretical aspects and modern approaches to the formation of students' lexical competence in Ukrainian language lessons, in particular, describes the features of the competence approach in teaching the Ukrainian language, substantiates the role of lexical competence as a key component of language competence, defines patterns and main approaches to the formation of schoolchildren's lexical competence. The most important principles of studying the vocabulary of the language are also substantiated.*

Key words: *competence approach, lexical competence, vocabulary of schoolchildren, construction of lexical-semantic fields, receptive, reproductive and productive methods.*

Постановка проблеми (актуальність). У сучасному світі мова відіграє ключову роль у всіх сферах життя людини: у навчанні, роботі, спілкуванні, саморозвитку. Тому володіння мовою, у тому числі лексичною компетентністю, є не лише необхідною умовою успішного навчання, але й ключем до успішного життя. Сучасні умови навчання характеризуються використанням нових інформаційних технологій, орієнтацією на діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи до навчання. Це потребує нових методів та прийомів формування лексичної компетентності учнів, які б відповідали сучасним тенденціям у методиці викладання української мови.

Дослідження показують, що рівень лексичної компетентності учнів не завжди відповідає вимогам сучасної освіти. Учні часто відчувають труднощі у розумінні та використанні слів, що негативно впливає на їхню мовну підготовку та загальний рівень розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема формування лексичної компетентності учнів на уроках української мови є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. У своїх працях вони розглядають різні аспекти цієї проблеми: теоретичні основи лексичної компетентності, методи та прийоми її формування, психологічні особливості розвитку лексики у дітей, вікові особливості оволодіння словниковим запасом тощо.

Серед найновіших досліджень у царині окресленої проблеми можна виділити праці Кучеренко І. А.; Полінок О. В.; Мамчура Р. І.; Топчій Л. С.; Зоревої Г. П.; Сіранчук Л. М.; Волочая Д. А.; Хоми О. М. та ін.

Виокремлення мети та основних завдань дослідження. Мета статті – розробити теоретичні основи та методичні рекомендації щодо формування лексичної компетентності учнів на уроках української мови з урахуванням сучасних тенденцій у методиці викладання.

Основні завдання нашого дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні аспекти лексичної компетентності, її компоненти та структуру.
2. Дослідити сучасні підходи до формування лексичної компетентності учнів на уроках української мови.
3. Вивчити психолого-педагогічні особливості розвитку лексики у дітей шкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реформування середньої освіти віддзеркалює бажання розвивати учня в гармонії, виховуючи у нього загальнолюдські цінності, підтримуючи його самостійність, творчість та самореалізацію. У навчальних стандартах робиться акцент на тому, що роль вчителя полягає не лише в передачі знань, але й у навчанні учнів вмінню їх застосовувати. Знання, спільно з вміннями, формують життєві компетентності учнів, які стають необхідними для їхнього майбутнього. Тому сучасний освітній процес повинен проводитися з урахуванням компетентнісного підходу. В. Новосолова наголошує, що лексична компетентність є невід'ємною складовою мовної компетентності і *«полягає в оволодінні лексичними засобами мови та вмінні ними користуватися. Передусім це багатий словниковий запас, правильне вживання слова з урахуванням значення та можливостей лексичної сполучуваності слів* [3, с. 15]. Компетентність є фундаментом успішної самореалізації випускника в суспільстві, тому компетентнісний підхід передбачає активну самостійну працю учнів, спільну роботу в парах та малих групах, проєктну діяльність, спрямовану на формування та розвиток ключових і предметних компетентностей особистості. Компетентнісний підхід вважається ефективним засобом розвитку особистості, спрямованим на активне та конструктивне включення людини у сучасні суспільні процеси та досягнення [1, с. 21].

Такий підхід на перше місце ставить не знання здобувача освіти, а його здатність вирішувати проблеми, які можуть виникнути в конкретних ситуаціях:

- 1) пізнанні світу та формуванню власної картини про нього;
- 2) міжособистісній взаємодії;
- 3) оцінці чужих і власних дій;
- 4) споживацькій та естетичній оцінці;
- 5) виконанні різних соціальних ролей;
- 6) здійсненні певного вибору;

О. Кучерук розглядає кілька закономірностей у формуванні лексичної компетентності:

1. Врахування чуттєвого досвіду під час активного навчально-пізнавального процесу для розширення словникового запасу.
2. Аналіз семантики кожного слова та його контексту з метою зрозуміння значення слова.
3. Підкреслення зв'язку між значенням слова та його граматичною формою з урахуванням походження та функціональних особливостей.
4. Робота над переносним значенням слова для розвитку образності мовлення.
5. Розвиток асоціативного мислення та уваги до переносного значення слів для розвитку мовно-естетичного чуття.

І. Кучеренко переконливо доводить, що лексична компетентність *«є інтегративним особистісним утворенням (синтезом знань, умінь, досвіду тощо), що дає змогу застосовувати лексичні знання в навчальній і мовленнєвій практиці, у різних видах мовленнєвої діяльності, виправдано використовувати лексичні засоби під час спілкування»* [2, с. 50].

Урахування цих закономірностей сприятиме успішному формуванню лексичної компетентності та розкриттю творчого потенціалу учнів. При вивченні словникового складу української мови важливо враховувати системність (організація навчального процесу як системи) та комунікативність (участь учня у мовному спілкуванні, контекст, ситуації тощо). Взаємозв'язок цих принципів є важливим і необхідним, оскільки лексика пов'язана з реальним життям, поняттями, предметами та культурно-історичним досвідом [1, с. 25].

Під час відбору текстів для вправ варто враховувати історичні аспекти української мови, такі як походження слів, використання архаїчних та історичних виразів, що відтворюють українську культуру. Додатково, потрібно створювати завдання, спрямовані на

розширення словникового запасу учнів та поглиблення розуміння різних значень слів шляхом побудови лексико-семантичних полів [2, с. 52]. *Наприклад:*

Вправа 1. Поясніть значення багатозначного слова «голова» в реченнях.

1. Як голова сивіє, то людина мудріє. 2. Хліб всьому голова. 3. Не той голова, що дуже кричить, а той, хто вміє навчить. 4. Яка головонька, така й розмовонька. 5. Сила без голови шаліє, а розум без сили мліє. 6. Зміряв його з ніг до голови. 7. Скільки голів, стільки й умів. (Народна творчість)

Вправа 2. З'ясуйте лексичне та граматичне значення слова «хліб». Що спільного між усіма значеннями багатозначного слова?

Вправа 3. Відредагуйте речення, замінивши однокореневі слова їх синонімами.

Школярі прийшли до школи. Учні навчилися швидко читати. Ледар усе життя ледарює. Тільки нероба нічого не робить. Батьки вчать нас любити Батьківщину. [1, с. 22].

Н. Бондаренко визначає компетенцію як здатність розв'язувати проблеми, яка забезпечується не лише володінням готовою інформацією, а й інтенсивною участю розуму, досвіду, творчих здібностей учнів [6, с. 2].

У процесі формування лексичної компетентності слід ознайомити учнів зі словами, які мають символічне значення, лінгвокультурними та етнографічними термінами, що сприятиме їхньому усвідомленню зв'язку мови з минулим, сучасним та майбутнім.

У відборі методів формування лексичної компетентності виокремлюються наступні підходи:

1. Рецептивний метод, який охоплює бесіди, викладання вчителя, читання текстів, ознайомлення з правилами, показ мовних зразків, а також знайомство зі словниковими статтями.

2. Репродуктивний метод, спрямований на розвиток мовленнєвих навичок. Учні використовують набуті знання на практиці, вирішують завдання, аналізують слова або тексти, складають словосполучення та речення, виконують усний та письмовий переказ текстів.

3. Продуктивний метод передбачає застосування дослідницьких та творчих підходів. Він має проблемний характер і реалізується у складанні плану тексту, аналізі з визначенням теми та основної думки, виборі заголовка, виділенні частин тексту тощо. Такі завдання сприяють розвитку мовленнєвої компетентності та творчого мислення учнів [1, с. 21].

Доцільним є чергування різних методів та прийомів психолого-педагогічної підтримки діяльності учнів:

1. заохочення;
2. створення яскравих навчально-образних уявлень;
3. навчально-пізнавальна гра;
4. створення ситуації успіху;
5. створення проблемної ситуації;
6. поштовх до пошуку альтернативних рішень;
7. виконання творчих завдань;
8. кооперація учнів.

Висновки. Важливо, щоб процес формування лексичної компетентності учнів був системним та цілеспрямованим. Це потребує від вчителів української мови глибоких знань з методики викладання, а також умінь використовувати сучасні методи та прийоми навчання [2, с. 51].

Результатом формування лексичної компетентності учнів має стати їх вільне володіння словниковим запасом мови, уміння використовувати слова та словосполучення відповідно до контексту, а також розуміння лексичних норм мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зорева Г. П. Формування лексичної компетентності в учнів на уроках української мови. Київ, 2023. 92 с.
2. Кучеренко І. А. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в основній школі. Харків, 2014. 51 с.
3. Новосолова В. Г. Основні аспекти роботи над формуванням лексичної компетентності на уроках української мови. Львів, 2012. 79 с.
4. Хорошковська Т. П. Ключові та предметні компетентності учнів: теоретичний аспект. Полтава, 2019. 123 с.
5. Нестеренко, Н. В. Шляхи формування мовної компетенції на уроках української мови. Київ, 2023. 68 с.
6. Бондаренко Н. О. Методи навчання української мови крізь призму компетентнісного підходу. 2013. 105 с.

*Стаття надійшла до редакції
27 квітня 2024 р.*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

УДК 378.016:811.161.2]:003.086-047.22

МАЗУР ТЕРЕЗА,

*викладач вищої категорії кафедри української філології
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Постановка проблеми. Відповідно до реалій сьогодення вища школа має забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців, зокрема педагогів, а одним із чинників професійної компетентності майбутнього вчителя є насамперед його належний рівень комунікативної компетентності, що передбачає не тільки вміння вільно усно висловлювати свої думки в професійній сфері, але й вміння правильно їх оформлювати на письмі. Як відомо, грамотною можна назвати ту людину, що має високий рівень розвитку усної і писемної мови.

Згідно з дослідженнями М. Галицької під комунікативною компетентністю студентів вищої школи розуміється інтегральна якість особистості, яка синтезує в собі загальну культуру спілкування та її специфічні прояви в професійній діяльності [1, с. 40]. Зауважимо, що до складу комунікативної компетентності входить мовна компетентність, яка передбачає формування й володіння пунктуаційними вміннями й навичками. Безперечно, пунктуаційні вміння формуються ще під час навчання в закладах загальної середньої освіти, проте, зважаючи на власні спостереження й аналіз науково-дослідницьких робіт студентів, рівень сформованості пунктуаційної компетентності в них потребує ґрунтовного й всебічного вдосконалення. Крім того, нині нівелюється значення розділових знаків у процесі онлайн-спілкування, що значно ускладнює роботу над удосконаленням пунктуаційних умінь і навичок студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування пунктуаційної компетентності студентів цікавились такі дослідники, як І. Волкова, Н. Ковальчук, Л. Артюшкіна, А. Андреева та ін. На основі компетентнісного підходу сьогодні пропонують вивчати мову такі лінгводидакти: Л. Барановська, Д. Бобова, Н. Бондаренко, Н. Бородіна,